

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 128/2018-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. júna 2018 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Mojмира Mamojku o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Martinom Bickom, advokátska kancelária, Dukelská 972/7-3, Považská Bystrica, vo veci namietaného porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 60/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 60/2012 porušené boli.

2. Okresnému súdu Trnava prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 60/2012 konal bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Trnava povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Trnava je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 325,42 € (slovom tristodvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet advokáta JUDr. Martina Bicka, advokátska kancelária, Dukelská 972/7-3, Považská Bystrica, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 128/2018-8 z 20. marca 2015 prijal na ďalšie konanie [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 60/2012 (ďalej tiež „napadnuté konanie“).

2. Následne ústavný súd 18. apríla 2018 vyzval okresný súd, aby sa vyjadril k vecnej stránke prijatej sťažnosti a oznámil, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

3. Vyjadrenie okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 23. mája 2018. V jeho prílohe sa nachádzalo vyjadrenie predsedu okresného súdu, ktorý v podstatnom uviedol, že
„... návrh bol podaný na súd dňa 27.4.2012; sťažovateľka ako žalobkyňa sa domáhala vydania platobného rozkazu na zaplatenie sumy 3.025,45 € z titulu náhrady mzdy...“

Dňa 31.5.2012 bolo Uznesením č. 14C/60/2012-23 rozhodnuté o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov tak, že žalobkyňa sa oslobodenie nepriznalo.

Dňa 22.2.2013 bolo vytýčené pojednávanie na 20.3.2013 - na tomto pojednávaní právny zástupca žalobkyne navrhol pripustiť zmenu petitu.

O zmene bolo rozhodnuté uznesením dňa 2.4.2013 (nakoľko na pojednávaní nebol prítomný zástupca žalovaného).

Ďalšie pojednávanie bolo vytýčené na 26.4.2013, z ktorého sa ospravedlnila konateľka žalovaného, ďalšie pojednávanie bolo vytýčené na 20.9.2013, z ktorého sa opäť ospravedlnila konateľka žalovaného pre pretrvávajúcu práceneschopnosť (trvanie ktorej preukázala).

Konateľka žalovanej súdu preukazovala svoj nepriaznivý zdravotný stav vyžadujúci si operáciu, následne bolo pojednávanie vytýčené na 31.10.2014.

Dňa 3.3.2014 bola udelená žalovanou plná moc na zastupovanie [REDAKOVANÉ], ktorá sa z účasti na pojednávaní ospravedlnila z dôvodu úrazu v dobe krátko pred pojednávaním.

Na pojednávanie dňa 16.1.2015 sa dostavil zástupca žalovanej, nedostavili sa však žalobkyňa ani jej právny zástupca.

Na pojednávaní konanom dňa 25.2.2015 boli vypočuté strany sporu.

Pojednávanie vytýčené na 8.7.2015 sa neuskutočnilo, pretože z dôvodu práceneschopnosti sa ospravedlnila konateľka žalovaného aj predvolaná svedkyňa; práceneschopnosť konateľky žalovaného trvala aj v júli 2016 (operácie a opakované hospitalizácie).

Pojednávanie vytýčené na 30.11.2016 bolo zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne [REDAKOVANÉ].

Nakoľko práceneschopnosť [REDAKOVANÉ] pretrvávala, spis bol dňa 9.12.2016 pridelený sudkyňi [REDAKOVANÉ], ktorá vytýčila pojednávanie na 30.5.2017.

Dňa 25.4.2017 bol spis pridelený sudkyňi [REDAKOVANÉ].

Následne dňa 21.9.2017 bol spis po ukončení práceneschopnosti vrátený do oddelenia zákonnej sudkyne [REDAKOVANÉ].

Sudkyňa dňa 18.12.2017 vytýčila pojednávanie na 22.3.2018 – o ospravedlnenie z tohto pojednávania požiadala právna zástupkyňa žalovaného pre zhoršený zdravotný stav

konateľky žalovaného (z dôvodu potreby vykonať jej konfrontáciu so žalobkyňou, považovala sudkyňa účasť konateľky na pojednávaní za potrebnú).

Ďalšie pojednávanie bolo vytýčené na deň 13.9.2018.

Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že súd vo veci konal v rámci svojich možností priebežne, s vynaložením úsilia o skončenie veci - vzhľadom ku skutočnosti, že Okresný súd Trnava je dlhodobo personálne nedostatočne obsadený (na čo jednotliví sudcovia pravidelne upozorňujú), navyiac v priebehu konania bolo potrebné viackrát pristúpiť z objektívnych príčin (praceneschopnosť sudkyne, odchod sudcov z Okresného súdu Trnava, odchod sudkyň na materskú dovolenku), a preto sa môže zdať doba medzi vykonávaním jednotlivých úkonov dlhá, čo však nie je možné pripísať na vrub konajúceho súdu; dĺžka konania je teda spôsobená objektívnym stavom.

K predĺženiu konania prišlo tiež čiastočne aj z dôvodov na strane sťažovateľky, keď na pojednávaní konanom dňa 20.3.2013 navrhla pripustiť zmenu petitu (o ktorej bolo potrebné následne rozhodnúť), na pojednávanie dňa 16.1.2015 sa ani žalobkyňa ani jej právny zástupca nedostavili, pričom zástupca žalovanej na pojednávaní bol prítomný.

V tejto súvislosti tiež uvádzam, že zákonná sudkyňa [REDAKOVANÉ] počas trvania sporu bola viackrát praceneschopná, a to v období od 5.12.2012 - 5.1.2013, od 18.4.2013 - 22.6.2013, od 13.11.2013 - 23.12.2013, od 4.5.2015 - 8.6.2015, od 20.1.2016 - 29.1.2016, od 31.5.2016 - 18.6.2016 a od 27.10.2016 - 21.9.2017. Táto skutočnosť, ktorá mala vplyv na dĺžku konania, bola spôsobená objektívne, teda konajúci súd ju nijako nemohol ovplyvniť.

Sťažnosť nepovažujem za dôvodnú, nezistil som subjektívne prieťahy v konaní, ktoré by boli spôsobené sudcom alebo pracovníkom tunajšieho súdu.

Súčasne zasielam spisový materiál Okresného súdu Trnava sp.zn. 14C/60/2012 - vzhľadom k potrebe vykonávať vo veci ďalšie procesné úkony Vás žiadam o vrátenie spisu v primeranej lehote.“

4. Právny zástupca sťažovateľky vo svojom stanovisku zotrval na dôvodnosti sťažnosti a vyjadril súhlas s upustením od verejného pojednávania vo veci v konaní pred ústavným súdom.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

6. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

8. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov.

9. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

10. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza

zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý súdom prikazuje, aby postupovali v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

15. Ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania je zaplatenie sumy 3 025,45 € z titulu „náhrady mzdy“, t. j. vec, ktorej povaha (spor o náhradu mzdy, ktorý je zdrojom príjmov sťažovateľky) si vyžadovala osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (pozri napr. I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00).

16. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť sporu, v ktorom je sťažovateľka navrhovateľka, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci. V tejto súvislosti ústavný súd dodáva, že už v čase podania návrhu bolo právoplatne rozhodnuté o neplatnom skončení pracovného pomeru rozsudkom okresného súdu sp. zn. 19 C 80/2010 z 13. septembra 2010.

17. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že nezistil závažné okolnosti na jej strane, ktoré by relevantne prispeli k doterajšej dĺžke napadnutého konania.

18. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, bol postup samotného krajského súdu.

19. Ústavný súd, vychádzajúc z už uvedenej chronológie úkonov okresného súdu v danej veci, ako aj z vyjadrenia okresného súdu, konštatuje, že doterajší postup okresného súdu je ako celok poznačený zbytočnými prietahmi, ako aj neefektívnou činnosťou okresného súdu. Ústavný súd sa nemôže stotožniť s názorom predsedu okresného súdu, ktorý uviedol, že „...*sťažnosť nepovažujem za dôvodnú, nezistil som subjektívne prietahy...*“. Prvé pojednávanie vo veci bolo uskutočnené po vyše 10 mesiacoch od podania návrhu. Druhé úspešne realizované pojednávanie vo veci sa uskutočnilo po takmer troch rokoch. Ďalšie pojednávanie vo veci je určené na 13. september 2018. Aj keď ústavný súd rešpektuje právo žalovanej byť zúčastnenej na pojednávaniach, toto právo nie je absolútne aj vzhľadom na charakter žalovaného nároku, preto konštatuje, že zdravotný stav žalovanej nemôže byť prekážkou rozhodnutia o nároku na náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru. Samotný fakt, že o takomto nároku okresný súd nerozhodol ani po šiestich rokoch od podania návrhu, je dostatočným pre konštatovanie o porušení označených práv sťažovateľky postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

20. Ústavný súd ďalej pri hodnotení postupu okresného súdu vychádzal aj zo svojej konštantnej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené

nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, resp. nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

21. Za takýto nesústredený postup okrem už uvedeného ústavný súd považoval opakované odročenia pojednávania na žiadosť právneho zástupcu žalovanej z dôvodu jej práceneschopnosti a raz z dôvodu zmeny jej právneho zástupcu tesne pred nariadeným termínom pojednávania (3. marca 2014). Vzhľadom na predmet sporu (nárok na náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru, pozn.) argument osobnej účasti žalovanej je sporný z hľadiska potreby osobnej prítomnosti žalovanej na pojednávania na účel ustálenia rozhodných skutočností pre rozhodnutie, preto ústavný súd konštatuje, že okresný súd nepostupoval systematicky v súlade s § 183 CSP. Z uvedeného dôvodu ani neboli splnené podmienky na odročovanie jednotlivých určených termínov pojednávania okresným súdom. Uvedené platí najmä, ale nielen o termíne určenom na 16. január 2015, keď sa žalovaná prvýkrát zúčastnila pojednávania, ako aj o termíne určenom na 25. február 2015, keď okresný súd po vypočutí strán odročil pojednávanie na neurčito na účel zváženia potreby doplnenia dokazovania navrhnutou svedkyňou. Od uvedeného dátumu okresný súd len dvakrát určil termín pojednávania, z ktorého prvý (30. októbra 2016) bol zrušený pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne a druhý bol odročený pred otvorením pojednávania pre ospravedlненú neúčast' žalovanej, a to na účel doplnenia dokazovania.

22. Ústavný súd na základe uvedeného dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní nepostupoval v súlade so základným právom sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právom na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto konštatuje, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

23. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa

čl. 6 ods. 1 dohovoru, mu prikázal, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 60/2012 konal bez zbytočných prietahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená (bod 2 výroku nálezu).

III.

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

25. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

26. Sťažovateľka v sťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 12 000 €, ktoré odôvodnila intenzitou zásahov do jej práv, ako aj dĺžkou ich trvania. Osobitne zdôraznila povahu sporu, ako aj pocit právnej neistoty, ktorý z toho plynie, pretože spor má pre ňu existenčný význam, keďže je bez príjmu a na materskej dovolenke.

27. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

28. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku napadnutého konania vedeného okresným súdom, ako aj na neefektívny postup, v dôsledku ktorého sa vec v čase doručenia sťažnosti nachádzala ešte pred ukončením dokazovania vo veci, berúc do úvahy predmet konania, správanie sťažovateľky a všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

29. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľky si uplatnil trovy konania, ktoré vyčíslil v celkovej sume 325,42 €.

30. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

31. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2017 v sume 921 €. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti, podanie vo veci samej) po 153,50 €. Ďalej má právny zástupca sťažovateľky aj nárok na náhradu režijného paušálu 9,21 € za jeden úkon podľa vyhlášky. Suma uplatnená sťažovateľkou ako náhrada trov konania neprevyšuje sumu, ktorú vypočítal ústavný súd, preto ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania v požadovanej sume 325,42 €.

32. Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 255 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 4 výroku nálezu).

33. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. júna 2018